

Lukáš Novotný

Krvavá odyssea. Řecký boj za nezávislost 1821–1832

ŠEDIVÝ, Miroslav: Krvavá odyssea. Řecký boj za nezávislost 1821–1832, Praha 2011.

„Boj Řeků za nezávislost na Osmanské říši ve 20. letech 19. století je bezpochyby možné označit za zapomenutý konflikt. I když veřejnost ze školních škamen ví, že k něčemu podobnému v minulosti došlo, většinou právě zde všeobecné vědomosti končí.“ To jsou první věty z úvodu nedávno vydané knihy mladého historika Miroslava Šedivého, působícího na Filozofické fakultě Západočeské univerzity v Plzni. Český čtenář musí především s povděkem kvitovat fakt, že se mu do ruky dostává první kniha v českém jazyce, jež se tímto tématem seriózně zabývá.

Jak autor dodává v samotném úvodu, kniha nepřináší ani popisy velkých bitev či geniálních menévů slavných vojevůdců, ani osudy charakterních hrdinů, nýbrž se jedná v první řadě o příběh velké etnické a náboženské nenávisti, lidské hlouposti a domýšlivosti a, v neposlední řadě, utrpení statisíců nevinných lidí. S ohledem na téma samozřejmě nebylo možné opominout roli evropských velmocí, které události zásadním způsobem ovlivňovaly a nakonec i rozhodly.

Kniha je rozdělena do patnácti kapitol, první z nich vcelku logicky uvádí čtenáře do situace v Řecku na počátku 19. století. Autor čtivě a plasticky popisuje řeckou společnost, její sociální a politickou heterogenost a neopomíná ani analýzu důvodů, které vedly Řeky k rozhodnutí se odtrhnout od Osmanské říše. Druhá kapitola je věnována nejen Společnosti přátel (Filiki Eteria), která vznikla v roce 1814 a jež si kladla za cíl

vyvolat revoluci a obnovit Byzantskou (řeckou) říši s centrem v Konstantinopoli, ale i vpádu Alexandrose Ypsilantiho do podunajských knížectví v roce 1821, jehož cílem bylo vyvolat celobalkánské povstání proti osmanské nadvládě. Třetí kapitola se zabývá nejen známou postavou Aliho pašu z Janiny, ale především počátkem povstání v samotném Řecku, které začalo vztyčením bojové standardy v Areopolisu na konci března 1821. Autor přibližuje čtenáři i další incidenty, během nichž se stále více začaly projevat nevráživosti mezi Turky a ostatními obyvateli. Další kapitoly analyzují brutalitu války, kdy na obou stranách docházelo k velkým masakrům poražených nepřátel, v tomto smyslu je potřeba objektivně přiznat, že Řekové vystupovali v mnoha ohledech krutěji než Turci, na druhé straně autor uvádí učebnicový příklad turecké brutality (ostrov Chios), nebo se zabývají charakterem a průběhem konfliktu do egyptské intervence.

V šesté kapitole si autor správně položil otázku, kdo byl vlastně považován za vůdce vzbouřených Řeků, a zároveň si i odpovídá, když tvrdí, že neexistoval nikdo, kdo by byl za skutečnou hlavní postavu považován. Ani Dimitrios Ypsilantis, ani ostatní nedokázali získat aureolu neotřesitelného vůdce. Řekové se sice chtěli zbavit turecké nadvlády, ale existovaly mezi nimi teritoriální a sociální rozdíly, které jim doposud bránily ve vytvoření jednotného státu; „*představa velkého státního útvaru pro ně byla velmi mlhavá*“, jak napsal Miroslav Šedivý. Autor v této kapitole přehledně analyzuje zájmové skupiny, které měly podle jeho názoru dostatečnou sílu k ovlivnění událostí. Po kapitolách, věnujících se filhelénům a postavě lorda Byrona, následuje kapitola, jež se zabývá egyptským zásahem do průběhu povstání, kdy se sultán Mahmut II. musel obrátit s žádostí o pomoc na egyptského místodržícího Muhammada Alího. Autor správně konstatuje, že egyptský místodržící disponoval penězi a vynikající armádou, kterou mohl proti Řekům nasadit.

Miroslav Šedivý při psaní knihy samozřejmě nemohl opominout postoj velmocí, který byl, jako téměř při každé události v 19. století, pro vývoj událostí klíčový. V příslušné kapitole správně uvádí, že vlády velmocí se po roce 1815 snažily zachovat klid a pořádek, jemuž by revoluce či povstání neprospěly. Jako příklad největšího zklamání pro Řeky je uveden postoj ruského cara Alexandra I.; ve skutečnosti bylo nemožné, aby ruský panovník byl jen na chvíli uvažoval o podpoře rebelů, jež se postavili proti svému panovníkovi. Navíc, revoluční vlna se velmi brzy mohla přelít i do Ruska. Krok britského ministra zahraničí Georga Canninga, kterým uznal Řeky za bojující stranu, pak autor správně vykládá ohledem na zájmy britských obchodníků. Londýnská smlouva z července 1827, již podepsaly Rusko, Velká Británie a Francie, pak již pouze pragmaticky uznala stávající situaci; jejím cílem bylo ukončení války a vytvoření autonomního státu. Velmoci samozřejmě nejednaly s ohledem na filhelény, šlo jim především o jejich vlastní zájmy; přesto však otevřely „Pandořinu skříňku“ dalším událostem, jak napsal Šedivý.

Na konci dvacátých let 19. století se podle autora stále více prosazoval názor, podle něhož měla problém vyřešit pouze nezávislost Řeků. V kapitole, příznačně nazvané Nezávislost, se autor věnuje možnostem obsazení řeckého trůnu, kdy bylo

důležité, aby budoucí panovník nebyl příliš spjat s některou velmocí. Po jistých peripetiích se jím nakonec stal princ Otto Bavorský. Řecký stát se stal realitou v roce 1832, v únoru 1833 pak do země přijel nový panovník. Víc jak desetiletý konflikt tak skončil.

Miroslav Šedivý vycházel při psaní své knihy nejen z relevantní odborné literatury a edic vydaných pramenů, ale pracoval i s nevydanými prameny, ať už se jedná o vídeňský Haus-, Hof- und Staatsarchiv, berlínský Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz či pařížský Archives du Ministère des affaires étrangères. V tomto smyslu se mu podařilo objevit nové a důležité skutečnosti, s nimiž má čtenář možnost se nyní seznámit.

Na závěr lze bez pochyby konstatovat, že se autorovi podařilo na nevelkém rozsahu (227 stran) představit veřejnosti kvalitní knihu, analyzující řecký boj za nezávislost a přinášející českým čtenářům možnost se podrobněji seznámit s historií Řecka v 1. polovině 19. století. Publikaci Miroslava Šedivého proto mohu všem čtenářům vřele doporučit.

Šedivý, Miroslav (2011): Krvavá odyssea. Řecký boj za nezávislost 1821–1832, Praha. 227 stran.